

Finansklagenemnda Bank

Avgjørelse FinKN 2024-485

4.6.2024

SpareBank 1 Sørøst-Norge

Innskudd

Condictio indebiti – dødsbo – overtrukket konto.

Klager, som var disponent på en dødsbokonto, ba om at kontoen skulle avsluttes, samt at innestående beløp skulle utbetales til henne. Ved en feil utbetalte foretaket ti ganger å mye som det som stod på kontoen, med den konsekvens at kontoen ble overtrukket. Foretaket fremsatte krav om tilbakebetaling og viste blant annet til at arvingene ikke kunne ha vært i god tro om å motta et beløp i denne størrelsesorden, og at det ikke var urimelig å kreve beløpet tilbakebetalt. Klager avviste kravet og viste til at pengene var fordelt, og at de mottok beløpet i god tro. Klager fikk medhold. Avgjørelsen ble avgitt under dissens.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 247 926,07

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om tilbakebetaling av uriktig utbetalt beløp fra dødsbokonto.

M.S. (heretter klager) representerer seg selv og sine to søsken i klagen for Finansklagenemnda.

T.S. (heretter fullmektigen) har vært disponent på sin mor G.S. sin konto fra 2013.

G.S. gikk bort den 11.1.23. Klager, fullmektigen og deres bror var hennes arvinger.

I februar 2023 ble den første transaksjonen overført til fullmektigen fra dødsboets konto. Hun var da i foretakets lokaler, med skifteattest og fullmakter som viste at hun var fullmektig for dødsboet. Fullmektigen fikk opplyst saldoen på dødsboets konto, og ble lagt til som disponent.

Etter en tid ba fullmektigen om at "*innestående på konto*" ble overført til henne, samt at kontoen skulle avsluttes. Innestående på kontoen var på dette tidspunktet kr 27 543. Foretaket overførte imidlertid kr 275 430 til fullmektigens konto den 27.7.23. Partene er enige om at dette skyldtes en feil fra foretakets side.

Beløpet ble formidlet videre fra fullmektigens konto til arvingene. Arvingene videreformidlet deretter beløp til blant annet avdødes barnebarn.

Foretaket sendte brev datert 11.8.23 hvor det ble opplyst at kontoen var overtrukket, og at kr 247 926,07 krevdes tilbakebetalt. Fullmektigen snakket i forbindelse med overtrekket på kontoen også med foretakets representant på telefon den 15.8.23, hvor hun deretter mottok en e-post.

Arvingene avviste foretakets krav om tilbakebetaling i brev datert 25.8.23.

Klager har fremlagt et brev fra Forbrukerrådet datert 18.8.23.

Klager har anført at fullmektigen og arvingene mottok overføringen i god tro. Fullmektigen ba om at resterende beløp skulle overføres til hennes konto. Hun oppga aldri noe konkret beløp til

foretaket. Overføringen var merket med "Crm-Dødsbo" uten noen ytterligere dokumentasjon eller forklaring. Arvingene kunne ikke vite nøyaktig hva moren etterlot seg. Arvingene hadde ikke direkte innsyn i saldo eller bevegelser på dødsbokontoen. De kunne derfor ikke vite nøyaktig beløp på dødsboets konto. Det er vanlig at et dødsbo er uoversiktlig med skatteoppgjør, bankkontoer, oppgjør etter pleiehjem, aksjer, fond m.m. Det kunne være poster som arvingene ikke visste om. Arvingene tok det som en selvfølge at foretaket hadde kontroll og ville forvalte pengene på en sikker måte. Det ble ikke reagert på beløpets størrelse, og alt tydet på at overføringen var et slags sluttoppgjør av kontoen til dødsboet. I stedet hadde foretaket overtrukket kontoen. Fullmektigen har ikke vært klar over at hun ble lagt til som disponent i februar 2023 og har aldri benyttet seg av denne muligheten.

Finansforetaket har anført at arvingene ikke var i aktsom god tro når de mottok beløpet på kr 275 430, som langt oversteg inntående saldo på dødsboets konto. Fullmektigen fikk vite hva saldoen på dødsboets kontoer var i februar 2023. Foretaket viser også til at fullmektigen har vært disponent på morens konto i ti år før dødsfallet. Fullmektigen må derfor sies å være kjent med det normale nivået på innbetalinger og aktivitet på denne kontoen. Det ligger ingen berettiget forventning om et oppgjør i den størrelsesorden som ble utbetalt. Arvingene burde ha reagert på at det tilsynelatende var kommet inn beløp på denne størrelsen på dødsboets konto. Fullmektigen var disponent på kontoen og hadde nødvendig innsyn på dødsboet konto. Det er ikke urimelig å kreve beløpet på kr 247 887 tilbakebetalt.

Finansklagenemnda Banks begrunnelse

Nemnda har delt seg i et flertall og et mindretall i denne saken.

Finansklagenemnda Banks flertall, Trygve Bergsåker og Bodil Kristoffersen, bemerker:

Spørsmålet om tilbakebetaling når noen ved en feil har mottatt et beløp som man ikke har krav på, skal etter rettspraksis avgjøres ut fra sakens individuelle omstendigheter, uten at det finnes noen hovedregel om tilbakebetaling eller ikke. Det gjelder både når betaling er skjedd fordi betaleren feilaktig trodde at han eller hun skyldte pengene, og når betaling er skjedd ved en ren feil, for eksempel en tastefeil som i denne saken. Sentrale momenter i vurderingen er særlig om feilen skyldtes forhold på betalerens eller betalingsmottakerens side, og om betalingsmottakeren forsto eller burde ha forstått at han eller hun ikke hadde krav på betalingen. Også andre forhold kan ha betydning i vurderingen.

Det er i denne saken enighet om at feilen ligger på foretakets side. Det dreier seg om en ren tastefeil, ikke om en uriktig oppfatning om hvor mye arvingene hadde krav på å få utbetalt. En tastefeil som denne kan gi et finansforetak adgang til å tilbakeføre beløpet uten mottakerens samtykke etter finansavtaleloven § 4-25 andre ledd, dersom dette skjer innen tre dager etter betalingen. Etter utløpet av denne fristen må spørsmålet om tilbakebetaling vurderes ut fra sakens individuelle omstendigheter.

Det er opplyst at betalingen skjedde til en felles konto for de tre arvingene. Andre opplysninger kan tyde på at mottakerkontoen tilhørte den arvingen som hadde fullmakt til å opptre på vegne av arvingene, og som også hadde disposisjonsrett til den kontoen som betalingen skjedde fra. Flertallet kan ikke se at denne uklarheten har betydning i saken.

Tastefeil er et hendelig uhell. Det er ikke grunnlag for sterk bebreidelse mot foretaket for overføringen av feilaktig beløp.

Sentralt i vurderingen står spørsmålet om arvingene var i god tro da de mottok beløpet, og om eventuell god tro var tilstrekkelig aktsom. Dersom arvingen med fullmakt fra de andre forsto eller

burde ha forstått at utbetalingen var uriktig, kan det komme alle arvingene til skade.

Fullmektigen fikk i februar 2023 opplyst saldo på avdødes konto. Hun fikk samtidig overført et beløp fra kontoen til sin egen eller arvingenes felles konto. Banken opplyser at det etter overføringen bare var noen få hundre kroner tilbake på kontoen. Det er ikke klart om fullmektigen var kjent med saldo på kontoen etter overføringen i februar.

Fullmektigen hadde disposisjonsrett til kontoen både før og etter dødsfallet. Flertallet må legge til grunn at fullmektigen ikke foretok disposisjoner på kontoen etter februar 2023, og at hun heller ikke fulgte med på inn- og utbetalinger på kontoen etter februar. Den omtvistede utbetalingen til arvingene fant sted i juli 2023.

Flertallet kan ikke se at fullmektigens disposisjonsrett til kontoen før dødsfallet har gitt henne innsikt av nevneverdig betydning for vurderingen av hva hun burde ha forstått om saldo på kontoen i juli 2023. Etter et dødsfall kan mønsteret for inn- og utbetalinger til dødsboets konto endre seg sterkt.

Det beløpet som ble utbetalt i juli 2023, var ti ganger større en saldo på kontoen. Det er en stor forskjell. Samtidig er beløpet på ca. kr 275 000 ikke av en størrelse som i seg selv gir åpenbart grunnlag for mistanke om feil.

Flertallet kan ikke legge til grunn at fullmektigen eller andre arvinger forsto eller burde ha forstått at utbetalingen i juli 2023 var feil.

Feilen ble oppdaget, og krav om tilbakebetaling kom to–tre uker etter utbetalingen. Tidsforløpet ga arvingene mulighet for å fordele pengene slik de selv har forklart at de gjorde. Dette kan tale mot tilbakebetaling. Et kortere tidsforløp før informasjon om feilen kunne ha påvirket vurderingen i motsatt retning. I sammenheng med dette vil flertallet nevne at utbetaling til arvinger ikke er mindre vernet mot krav om tilbakebetaling enn mange andre typer utbetalinger.

Flertallets konklusjon er at klageren gis medhold i at foretaket ikke har rett til tilbakebetaling.

Nemndas mindretall, Monica Ervik, bemerker:

Mindretallet har kommet til et annet resultat.

Det er ikke lagt frem opplysninger som sier noe om hvilke konkrete etterbetalinger som var forventet innbetalt til den aktuelle kontoen. Etter mindretallets syn er imidlertid beløpet såpass stort at det burde vekket mistanke. Det forhold at verken fullmektigen eller de andre arvingene gjorde nærmere undersøkelser for å avklare hvorfor det var kommet inn et såpass stort beløp til kontoen, gjør at mindretallet stiller seg tvilende til om beløpet ble mottatt i god tro.

Mindretallet mener videre at hensynet til å korrigere det som er feil (korreksjonshensynet) må veie tyngst i saken. Det gikk litt over to uker fra beløpet ble utbetalt til konto og til foretaket fremsatte krav om tilbakebetaling. Dette tidsforløpet kan ikke anses særlig langt, og er ikke et moment som taler imot tilbakeføring i seg selv. Etter mindretallets syn kan det heller ikke tillegges særlig vekt at fullmektigen i løpet av denne perioden rakk å viderefordre beløpet til de andre arvingene.

Etter mindretallets syn er det tilstrekkelig grunnlag for å konkludere med at arvingene bør holdes ansvarlig for å tilbakebetale beløpet til foretaket.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Banks konklusjon

Klageren gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trygve Bergsåker (leder), Monica Ervik (bransjerepresentant) og Bodil Kristoffersen (forbrukerrepresentant).